ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОТРИМАННЯ НАЙКРАЩИХ ІНТЕРЕСІВ ДИТИНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ: СУДДЯ ВП ВС РОЗПОВІЛА ПРО РЕАЛІЗАЦІЮ ПРОЄКТУ ЩОДО СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ СУДДІВ У СПРАВАХ СІМ'Ї ТА ДІТЕЙ[1]

Верховний Суд

Реферат. Інформаційне повідомлення Верховного Суду присвячене виступу судді Великої Палати Верховного Суду Ольги Ступак на форумі «З дитиною, для дитини, заради дитини», де обговорювали захист прав дітей під час війни. Суддя пов'язала зростання навантаження на суди та потребу в кращому доступі до правосуддя з війною, яку росія розпочала проти України ще у 2014 році. За її словами, з'явилися нові категорії справ: про надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, статусу внутрішньо переміщеної особи, дозволу на тимчасовий виїзд дитини в окремі райони Донецької і Луганської областей або до Автономної Республіки Крим. Інші справи не нові, проте набули воєнної специфіки: встановлення факту народження дитини на тимчасово окупованій території, позбавлення батьківських прав того з батьків, хто проживає на таких територіях, стягнення аліментів із цих осіб. Спираючись на Конвенцію ООН про права дитини, О. Ступак наголосила на принципі першочергової уваги до найкращих інтересів дитини і навела оцінку, за якою потенційно кожна третя цивільна справа стосується інтересів дитини. Чинне законодавство не передбачає обов'язкової спеціалізації суддів у сімейних справах щодо дітей (окрім кримінальної юрисдикції), а законопроєкт № 8416 про таку спеціалізацію в місцевих і апеляційних судах відкликано 20 березня 2023 року. Тому Касаційний цивільний суд у складі Верховного Суду став співорганізатором пілотного проєкту запровадження спеціалізації суддів у справах сім'ї та дітей, що реалізується за підтримки Міжвідомчої координаційної ради з питань правосуддя щодо неповнолітніх і Представництва ЮНІСЕФ в Україні. Серед завдань проєкту названо адаптацію судового розгляду до потреб дитини, міжвідомчу взаємодію, підготовку фахівців, які працюють із дітьми, і формування правосуддя, дружнього до дитини. Верховний Суд надає методичну допомогу судам першої та апеляційної інстанцій, хоча в судах із двома-трьома суддями спеціалізацію запровадити практично неможливо. Форум організували БФ «Рідні» і служба у справах дітей Закарпатської ОДА в партнерстві з ЮНІСЕФ. Для судових психологів матеріал окреслює нові категорії справ, у яких знадобляться спеціальні знання про дитину.

Ключові слова: найкращі інтереси дитини, спеціалізація суддів, справи сім'ї та дітей, правосуддя, дружнє до дитини, воєнний стан, Конвенція ООН про права дитини, тимчасово окуповані території, Верховний Суд, ЮНІСЕФ.

Ensuring the Best Interests of the Child During the War: A Judge of the Grand Chamber of the Supreme Court Spoke About the Project on Specialisation of Judges in Family and Child Cases

Verkhovnyi Sud.

Abstract. The full-scale war has changed both the number and the content of court cases concerning children in Ukraine. This information note of the Supreme Court summarises a speech by Olha Stupak, judge of the Grand Chamber of the Supreme Court, at the forum With the Child, for the Child, for the Sake of the Child, which focused on protecting children's rights in wartime. The judge linked the growing caseload to the war that russia started against Ukraine in 2014 and identified new

categories of cases: granting the status of a child affected by hostilities or of an internally displaced person, and authorising a child's temporary travel to certain areas of Donetsk and Luhansk regions or to Crimea. Other cases have acquired wartime features, including establishing the fact of a child's birth in occupied territory, depriving a parent living there of parental rights and recovering maintenance from such persons. Referring to the UN Convention on the Rights of the Child, she stressed the primacy of the child's best interests and noted that potentially every third civil case involves a child. Ukrainian law does not require judges to specialise in family cases concerning children, except in criminal jurisdiction, and draft law No. 8416 on such specialisation was withdrawn on 20 March 2023. The Civil Cassation Court of the Supreme Court therefore co-organised a pilot project, supported by the Interagency Coordination Council on Juvenile Justice and UNICEF, aimed at child-friendly proceedings, specialised judges, interagency cooperation and training of professionals who work with children. The Court provides methodological support to lower courts, although specialisation is hardly feasible in courts with two or three judges. For forensic psychologists, the note maps new case types requiring expertise about children.

Keywords: best interests of the child, specialisation of judges, family and child cases, child-friendly justice, martial law, UN Convention on the Rights of the Child, temporarily occupied territories, Supreme Court, UNICEF.

Першоджерело: *Верховний Суд. Забезпечення дотримання найкращих інтересів дитини під час війни: суддя ВП ВС розповіла про реалізацію проєкту щодо спеціалізації суддів у справах сім'ї та дітей. Судова влада України. Реферат оприлюднено в журналі 03.12.2024.*

References

1. Verkhovnyi Sud. Zabezpechennia dotrymannia naikrashchykh interesiv dytyny pid chas viiny: suddia VP VS rozpovila pro realizatsiiu proiektu shchodo spetsializatsii suddiv u spravakh simi ta ditei [Ensuring the Best Interests of the Child During the War: A Judge of the Grand Chamber of the Supreme Court Spoke About the Project on Specialisation of Judges in Family and Child Cases] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2024. Vol. 9, No. 6 (54). URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/13984-zabezpechennya-dotrimannya-najkrashih-interesiv-ditini-pid-chas-vijni-suddya-vp-vs-rozpovila-pro-realizaciyu-proyektu-shodo-specializaciyi-suddiv-u-spravah-sim-yi-ta-ditej (onovlena versiia vid 03.12.2024). [in Ukrainian].